

тільки допомагає визначити ці напрями, а й сприяє їх здійсненню. Залежно від масштабів діяльності, підприємство буде політику розвитку на основі стратегії: корпоративного рівня; функціонального рівня; рівня бізнес-підрозділів [2].

Корпоративний рівень – це вища ланка підприємства, що визначає загальну його стратегію. Рівень бізнес-підрозділу – це рівень, на якому визначається стратегія стосовно продуктів і ринків цього бізнес-підрозділу. Кожний бізнес-підрозділ здійснює маркетингові та інші спеціалізовані види діяльності на функціональному рівні. Такі спеціалізовані завдання виконують відділи (наприклад відділ маркетингу чи інформаційних систем).

Враховуючи визначені стратегічні рівні концепції маркетингового стратегічного управління, особливої уваги заслуговує аналітичний інструментарій, який відповідає найважливішим вимогам для обґрунтування, прийняття і реалізації управлінських рішень: формує єдине інформаційне поле; забезпечує високу оперативність для оцінювання ефективності процесів маркетингового стратегічного управління (рис.).

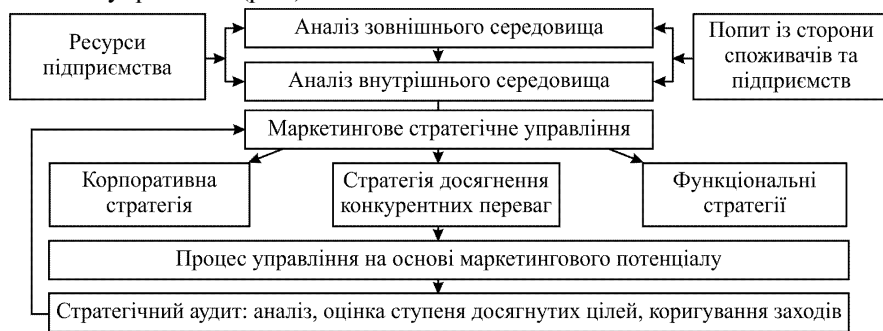

Рис. Структурно-логічна схема маркетингового стратегічного управління підприємствам (власна розробка)

Запропонована структурно-логічна схема маркетингового стратегічного управління побудована на врахуванні потужностей маркетингового потенціалу підприємства, який є сукупним потенціалом маркетингових ресурсів і сукупним потенціалом маркетингових зусиль підприємства, ефективного використання якого забезпечить досягнення корпоративних цілей, а структурними складовими його є: потенціал маркетингової інформаційної системи, потенціал маркетингових досліджень, потенціал програмування маркетингу, потенціал маркетингового інструментарію, товарний потенціал, ціновий потенціал, збутовий потенціал, комунікаційний потенціал, потенціал контролю маркетингу, потенціал управління ризиками.

Висновки. Маркетингове стратегічне управління саме собою не гарантує успіху, і підприємство, що використовує інструментарій стратегічного управління, може зазнати невдачі через помилки в організації, мотивації і контролі. Проте вдало сформована концепція маркетингового стратегічного управління може створити істотні сприятливі чинники для діяльності підприємства. Знання того, що підприємство прагне досягнути, допомагає уточнити найбільш відповідні шляхи управління. Ухвалюючи обґрунтовані й систематизовані рі-

шення, керівництво знижує ризик ухвалення неправильного рішення через помилкову або недостовірну інформацію. Маркетингове стратегічне управління допомагає створити єдність загальної мети всередині підприємства.

Література

1. Мак-Дональд М. Стратегическое планирование маркетинга : пер. с англ. / М. Мак-Дональд. – СПб. : Изд-во "Питер", 2000. – 320 с.
2. Маркетинговий менеджмент : навч. посібн. / за ред. д-р екон. наук М. Комарницького. – Львів : Вид-во "Апріорі", 2007. – 1032 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Стратегический маркетинг : учебник / Р.А. Фатхутдинов. – СПб. : Изд-во "Питер", 2008. – 368 с.
4. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А.С. Філіпенко. – К., 2007. – 670 с.
5. Шершньова З.Є. Маркетингове стратегічне управління : підручник / З.Є. Шершньова. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2004. – 699 с.

Юрків Н.Я., Васильчак С.В., Стручок Н.М. Маркетинговое стратегическое управление предприятием в условиях глобализации

Аргументирована необходимость использования концепции управления, учитывая меняющиеся условия функционирования и глобализационные процессы, влияющие на работу предприятия. Раскрыта сущность понятия "маркетинговое стратегическое управление". Определены основные задания и уровни маркетингового стратегического управления. Предложена с учетом аналитического инструментария структурно-логическая схема маркетингового стратегического управления предприятием, включающая потенциал маркетинговых ресурсов и потенциал маркетинговых усилий предприятия.

Ключевые слова: концепция управления, стратегия, глобализационные процессы, структурно-логическая схема, маркетинговое стратегическое управление.

Yurkiv N.Ya., Vasylychak S.V., Struchok N.M. Marketing Strategic Management of the Enterprise in the Conditions of Globalization

The necessity to use management concepts including variable operating conditions and globalization processes affecting the enterprise is proved. The essence of the concept of marketing strategic management is exposed. The main tasks of marketing and strategic management level are identified. A consideration of the structural analytical tools – logical scheme of marketing strategic management built on account of the capacity of the marketing potential of the company, including potential marketing resources and potential marketing efforts of the company is proposed.

Key words: concept of management, strategy, globalization, structural-logic, strategic marketing management.

УДК 657

Проф. С.І. Лебедевич, д-р екон. наук – НЛТУ України, м. Львів

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Відображено концепцію екологізації бухгалтерського обліку в Україні в рамках діючої обліково-звітної системи. Проведено комплексне дослідження потенціалу адаптації обліково-звітної системи країни щодо її екологізації. Зазначено результати спеціального дослідження і розробки доповнення до чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань господарських операцій підприємств і організацій щодо їх екологізації, а також доповнення до Переліку додаткових статей фінансової звітності. Досліджено потенціал адаптації обліково-звітної системи України з урахуванням загальних тенденцій на базі підприємств лісового господарства.

Ключові слова: концепція екологізації, бухгалтерський облік, доповнення, обов'язкові організаційні регламенти, фінансова звітність.

Вступ. Взаємодія суспільства і навколишнього природного середовища на сучасному етапі розвитку супроводжується всесвітньою екологічною кризою. Під егідою ООН розроблено концепцію сталого розвитку, яка передбачає екологічний імператив розвитку світової економіки. Розпочався світовий рух за досягнення сталого розвитку суспільства. Актуалізувалась проблема реформування, реорганізації управління економікою країни на еколого-економічних засадах, тобто у напрямі формування ефективної системи екологічного управління й екоменеджменту підприємств.

Впровадження дієвого, надійного еколого-економічного управління і менеджменту, своєю чергою, неможливе без адекватної еколого-економічної інформації. Тобто від ефективності екологічного облікового забезпечення господарства країни неможливий її сталий розвиток.

Для реалізації концепції екологізації бухгалтерського обліку в Україні є достатні передумови. На сучасному етапі вже розроблено теоретико-методологічні засади еколого-економічного вчення, зокрема екологічного менеджменту. У цій царині важливі праці таких науковців, як В.Б. Буркинський, О.О. Веклич, Т.П. Галушкіна, В.М. Геєць, З.В. Герасимчук, Л.С. Тринів, В.А. Євтушенко, В.С. Кравців, О.Є. Кузмін, В.О. Лук'яникін, Л.Г. Мельник, Є.В. Мішенін, В.М. Навроцький, Ю.М. Саталкін, В.Я. Шевчук та інших [1]. Проте розробки зазначених науковців не стосуються інформаційної бази екологічного менеджменту – екологічного обліку, оскільки останній потребує фахового рівня не тільки знань еколого-економічного вчення, зокрема засад екологічного менеджменту, але й володіння професією бухгалтер.

Метою роботи є відображення результатів здійсненого спеціального дослідження й розроблення доповнень до обов'язкових організаційних регламентів з бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємств і організацій України щодо їх екологізації.

Основні завдання:

- проведення комплексного дослідження потенціалу адаптації обліково-звітної системи країни щодо її екологізації;
- розроблення доповнень до чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань, господарських операцій підприємств і організацій;
- розроблення доповнення до Переліку додаткових статей фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження потенціалу адаптації обліково-звітної системи України здійснено з урахуванням загальних тенденцій на базі підприємств лісового господарства [2].

В екологічній економіці є розробки щодо обліку екологічних витрат [2, 3]. При цьому запропоновано такі підходи:

1. Внесення уточнень до чинної облікової системи за рахунок більш детального і диференційованого відображення екологічних аспектів діяльності підприємства, включаючи всі витрати на природоохоронні заходи та змін, зумовлених ними в бухгалтерському балансі підприємства. Тобто це диференціювання фінансової звітності. Цей підхід дає змогу мінімізувати витрати на охорону довкілля, проте не дає алгоритму комплексного екологічного обліку, навіть всього комплексу екологічних витрат.

2. Реорганізація і розширення обліку, зокрема за допомогою екобалансів для повнішого відображення екологічних витрат, тобто розширення фінансової звітності. Це дає змогу використовувати облік як дієвий інструмент екологічного менеджменту. При цьому потрібно визначити нові цілі та об'єкти обліку й інші показники. Таким чином, виникає нагальна потреба у докорінній реорганізації діючої обліково-звітної системи.

Оцінюючи обидва зазначені підходи до екологізації обліково-звітного процесу, застосовуючи комплексний, системний підходи до проблеми вважаємо, що потрібна нова принципова концепція екологізації, не виходячи за рамки діючої вітчизняної обліково-звітної системи.

Екологізацію бухгалтерського обліку і фінансової звітності пропонуємо за рахунок впровадження підсистеми аналітичного екологічного обліку. Оригінальність наших розробок підтверджена авторським свідоцтвом Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України [4].

Доповнено чинний План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [див. 2,4]. При цьому аналітичні екологічні рахунки згруповано за субрахунками, які традиційно застосовують підприємства і організації України та дозволені до використання чинним Планом рахунків бухгалтерського обліку. Аналогічно Плану рахунків бухгалтерського обліку доповнено Перелік додаткових статей фінансової звітності до національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [див. 2, 4] (табл.).

У табл. наведено екологічні доповнення як до статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма №1) (рядки 1003÷1691), так і до Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2) (рядки 2001÷2521). При цьому задіяні всі аналітичні рахунки екологічної облікової підсистеми та надано вказівки із заповнення статей звітності. Вважаємо, що в інших формах фінансової звітності екологічне доповнення недоцільне.

Табл. Доповнення до Переліку додаткових статей фінансової звітності

Статті	Код рядка	Рахунки доповнення до Плану рахунків
1	2	3
Залишкова вартість екологічних нематеріальних активів	1003	Сальдо [(1211÷015)+(1221÷1223)+ (1241÷1242)+(1251÷1254)-(1331÷1333)]
Незавершені капітальні інвестиції екологічного спрямування	1006	Сальдо (1511÷1513)+(1521÷1522)+ (1531÷1533)+(1541÷1543)+1551
Залишкова вартість основних засобів екологічного призначення	1013	Сальдо [(1021÷1024)+(1031÷1036)+(1041÷1045)+ (1051÷1056)+(1061÷1064)+1091+(1111÷ 1112)+(1121÷1122)+(1131÷1134)+(1141÷ 1144)]- [(1311÷1313)+(1321÷1323)]
Екологічна інвестиційна нерухомість	1018	Сальдо (1001÷1004)- (1351÷1353)
Довгострокові фінансові інвестиції екологічного спрямування	1031	Сальдо 0144

1	2	3
Довгострокова дебіторська заборгованість екологічного спрямування	1041	Сальдо 1811-1813
Екологічні виробничі запаси	1101	Сальдо (2011÷2012)+(2021÷2033)+(2051÷2053)+(2071÷2074)+(2091÷2093)+(2211÷2213)+(2221÷2222)
Екологічне незавершене виробництво	1102	Сальдо (2311÷2312)+(2321÷2324)+(2331÷2333)+(2411÷2412)+(2421÷2422)
Екологічна готова продукція	1103	Сальдо (2611÷2612)+(2711÷2712)+(2721÷2722)
Екологічно чисті товари	1104	Сальдо (2871÷2875)
Екологічні поточні біологічні активи	1111	Сальдо (2111÷2112)+(2121÷2122)
Відходи	1112	Сальдо 29
Векселі одержані екологічного спрямування	1121	Сальдо (3431÷3433)
Дебіторська заборгованість за екологічні продукції, товари, роботи, послуги	1126	Сальдо (3611÷3613)+(3621÷3623)+(3651÷3653)
Дебіторська заборгованість за виданими авансами екологічного спрямування	1131	Сальдо (3711÷3713)
Дебіторська заборгованість за розрахунками з екологічних податків і платежів	1137	Дебетове сальдо 0411+ (6421÷6424)+(6511÷6516)+(6521÷6524)+(6551÷6553)
Інша поточна дебіторська заборгованість екологічного спрямування	1156	Сальдо 3741+3751
Витрати майбутніх періодів екологічного спрямування	1171	Сальдо (3911÷3912)
Капітал у дооцінках екологічного спрямування	1406	Сальдо (4231÷4233)
Додатковий капітал екологічного спрямування	1413	Сальдо (4241÷4243)
Довгострокові зобов'язання з оренди екологічного спрямування	1516	Сальдо (5311÷5313)+(5321÷5323)
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) екологічного спрямування	1421	Сальдо (4411÷4413); (4421÷4423); (4431÷4433)
Забезпечення майбутніх витрат і платежів екологічного спрямування	1522	Сальдо (4711÷4713)+(4771÷4773)+478+(4791÷4794)
Цільове фінансування і цільові надходження екологічного спрямування	1527	Сальдо (4821÷4823)
Резерви із екологічного страхування	1534	Сальдо 497+498
Короткострокові позики екологічного спрямування	1601	Сальдо (6011÷6013)+(6021÷6023)+(6031÷6033)+(6041÷6043)
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями екологічного спрямування	1611	Сальдо (6111÷6113)+(6121÷6123)
Поточна кредиторська заборгованість за екологічні товари, роботи, послуги	1616	Сальдо (6311÷6313)+(6321÷6323)+(6341÷6343)+(6351÷6353)

1	2	3
Поточна кредиторська заборгованість за екологічними податками і платежами	1621	Сальдо 6411+ (6421÷6424)
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування екологічного спрямування	1626	Сальдо (6511÷6514)+(6521÷6524)+(6551÷6553)
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1631	Сальдо (6611÷6613)+(6621÷6623)+(6631÷6633)
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами екологічного спрямування	1636	Сальдо (6811÷6813)
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків екологічного спрямування	1646	Сальдо (6821÷6823)+(6831÷6833)
Поточна кредиторська заборгованість за екологічним страхуванням	1651	Сальдо 686
Інші поточні зобов'язання екологічного спрямування	1691	Сальдо (6841÷6843)+(6851÷6853)
Чистий дохід від реалізації екологічних продукцій (товарів, робіт, послуг)	2001	Кредитовий оборот 7011+7021+(7031÷7033) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих товарів та податків і зборів
Чисті зароблені страхові премії за екологічним страхуванням	2015	Кредитовий оборот 761
Собівартість реалізованої екологічної продукції (товарів, робіт, послуг)	2051	Дебетовий оборот 9011+ 9021+9031
Інші операційні доходи екологічного спрямування	2123	Кредитовий оборот (7121÷7123)+(7131÷7133)+(7181÷7183)
Адміністративні витрати екологічного спрямування	2131	Дебетовий оборот 9211+ (9221÷9223)+923
Витрати на збут екологічного спрямування	2151	Дебетовий оборот (9311÷9313)+(9321÷9324)+(9331÷9333)
Інші операційні витрати екологічного спрямування	2183	Дебетовий оборот (9411÷9413)+9431+(9441÷9443)+(9451÷9453)+(9461÷9464)+(9471÷9474)+(9481÷9483)
Інші доходи екологічного спрямування	2242	Кредитовий оборот (7421÷7422)+(7451÷7453)+(7511÷7512)
Фінансові витрати екологічного спрямування	2251	Дебетовий оборот (9511÷9516)
Втрати від участі в капіталі екологічного спрямування	2256	Дебетовий оборот (9611÷9616)+(9621÷9624)+(9631÷9636)
Інші витрати екологічного спрямування	2271	Дебетовий оборот (9711÷9713)+(9751÷9753)+(9761÷9764)+(9921÷9922)
Фінансовий результат екологічного спрямування до оподаткування: прибуток збиток	2291 2296	Сальдо (4411÷4413)+(4421÷4423)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2301	Дебетовий оборот (9811÷9814)+(9821÷9822)
Екологічні матеріальні витрати	2501	Дебетовий оборот 8011+ 8021+ (8031÷8032)+ 0041+(8051÷8053)+(8061÷8062)+ (8071÷8074)+ 8081+(8091÷8093)

1	2	3
Витрати на оплату праці екологічного спрямування	2506	Дебетовий оборот (8111÷8114)+(8121÷8124)+(8131÷8134)+ (8141÷8144)+(8151÷8154)+(8161÷8162)
Відрахування на соціальні заходи екологічного спрямування	2511	Дебетовий оборот (8211÷8214)+(8221÷8224)+(8231÷8233)
Амортизація екологічного спрямування	2516	Дебетовий оборот (2311÷2314)+(2321÷2324)
Інші операційні витрати екологічного спрямування	2521	Дебетовий оборот (8411÷8414)+(8421÷8424)+(8431÷8434)+ 844+845

Висновки. Таким чином, розроблена аналітична екологічна підсистема, втілюючи запропоновану нами концепцію екологізації бухгалтерського обліку в Україні, дає змогу без принципових труднощів теоретичного, методологічного і прикладного характеру адаптувати діючу національну обліково-звітну систему до потреб еколого-економічного управління всіх секторів економіки країни.

Література

1. Лебедев С.І. Теоретико-методологічні засади формування галузевої системи екологічного менеджменту підприємств : монографія / С.І. Лебедев. – Львів : Вид-во "Ліга-Прес", 2008. – 340 с.
2. Лебедев С.І. Обліково-аудиторське забезпечення підприємств лісового господарства для сталого розвитку України : монографія / С.І. Лебедев, Н.М. Клим, Х.Р. Хомик. – Львів : Вид-во "Ліга-Прес", 2014. – 268 с.
3. Мельника Л.Г. Основи екології. Екологічна економіка та управління підприємством : підручник / Л.Г. Мельник, М.К. Шапочка. – Суми : ВГД "Університетська книга", 2005. – 759 с.
4. Лебедев С.І. Доповнення до обов'язкових організаційних регламентів з бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємств і організацій України щодо їх екологізації: А.с. № 51432 від 26.09.2013. Заяв. № 51105 від 17.06.2013.

Лебедев С.І. Концепция экологизации бухгалтерского учета в Украине

Отображена концепция экологизации бухгалтерского учета в Украине в рамках действующей учетно-отчетной системы. Проведено комплексное исследование потенциала адаптации учетно-отчетной системы страны в рамках экологизации. Показаны результаты специального исследования и разработки дополнений к обязательным организационным регламентам бухгалтерского учета и финансовой отчетности к их экологизации.

Ключевые слова: концепция, экологизация, бухгалтерский учет, обязательные организационные регламенты, финансовая отчетность.

Lebedevych S.I. The Concept of Ecological Accounting in Ukraine

The concept of ecological accounting in Ukraine under the current accounting and reporting system is described. A comprehensive study of the potential of country's adapting accounting and reporting system concerning its greening is conducted. Some results of a special research and development of additions to the mandatory organizational regulations for accounting and financial reporting in their greening are provided.

Key words: concept, greening, accounting, obligatory organizational regulations, financial statements.

УДК 14/17:332.1

Наук. співроб. Л.Я. Беневська, канд. екон. наук –
Інституту регіональних досліджень НАН України

АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Досліджено стан та динаміку обсягів оборотного капіталу підприємств реального сектору економіки. Здійснено міжрегіональні порівняння за темпами зростання оборотного капіталу, на основі чого проведено групування регіонів. Виявлено значне дистанціювання регіонів-лідерів, з одного боку, та щільне групування решти регіонів – з іншого. Досліджено тісний взаємозв'язок між ВРП та оборотним капіталом регіонів, який посилюється в динаміці. Здійснено оцінку ефективності функціонування оборотного капіталу підприємств на рівні регіону. Проаналізовано структуру оборотного капіталу та виявлено проблеми зростання дебіторської заборгованості підприємств.

Ключові слова: оборотний капітал, регіон, ефективність, структура капіталу.

Постановка проблеми. Необхідною умовою економічного зростання регіонів країни є їх фінансовий потенціал, складовою частиною якого є фінансові ресурси підприємств, зокрема їх оборотний капітал. Стан і використання оборотного капіталу підприємств регіонів залежить від умов розвитку держави і навпаки. Ефективне використання оборотного капіталу є не тільки чинником формування прибутку підприємств, але і необхідною умовою створення валою доданої вартості та податкових надходжень держави та регіонів. Враховуючи викладене вище, управління формуванням та використанням оборотного капіталу набуває дедалі вагомшого значення.

Важливими проблемами, що негативно впливають на можливості соціально-економічного розвитку регіонів, є, з одного боку, нерівномірність накопичення капіталу в регіонах, концентрація основних ресурсів реального сектору економіки у столиці та в кількох найбільш розвинених промислових регіонах, а з іншого – низька ефективність використання капіталу в реальному секторі економіки, неефективна структура капіталу, незбалансованість кредиторської та дебіторської заборгованості підприємств, нерациональне використання виробничих запасів і, як наслідок, – регіони, які концентрують значні обсяги фінансових ресурсів підприємств, часто не забезпечують підвищення темпів економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку проблем фінансування та управління оборотним капіталом здійснили вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як: В. Аранчій, І. Алексєєв, А. Бірман, І. Бланк, М. Білик, В. Баліцька, О. Денисова, В. Ковальов, С. Нестеренко, А. Шеремета. Однак, попри значну чисельність ґрунтовних досліджень, недостатньо уваги приділено дослідженню оборотного капіталу на мезо- та макрорівнях, зокрема його впливу на можливості регіонального розвитку.

Мета роботи. Проведення аналізу та оцінки оборотного капіталу підприємств реального сектору економіки регіонів.

Для виявлення основних тенденцій нагромадження оборотного капіталу здійснено регіональні порівняння середньорічних темпів зростання оборотного капіталу на одну особу за 2006-2013 рр. та виявлено регіони з високими, середніми та низькими темпами росту (рис. 1). Проведені розрахунки показали, що